

Tekmeria

Vol 9 (2008)

γεγενῆσθαι. μνηύεται οὖν ἀπὸ μετοίκων τέ τινων καὶ ἀκο-
 λούθων περὶ μὲν τῶν Ἑρμῶν οὐδέν, ἄλλων δὲ ἀγαλμάτων
 περικοπαί τινας πρότερον ὑπὸ νεωτέρων μετὰ παιδιᾶς καὶ
KENTRON EΛΛΗΝΙΚΗΣ ΚΑΙ ΡΩΜΑΪΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΟΣ • ΕΘΝΙΚΟΝ ΙΔΡΥΜΑ ΕΡΕΥΝΩΝ
 CENTRE DE RECHERCHE DE L'ANTIQUITÉ GRECQUE ET ROMAINE
 FONDATION NATIONALE DE LA RECHERCHE SCIENTIFIQUE
 οἴκλαις ἐφ' ὕβρει· ὧν καὶ τὸν Ἀλκιβιάδην ἐπητιώοντο. καὶ
 αὐτὰ ὑπολαμβάνοντες οἱ μάλιστα τῷ Ἀλκιβιάδῃ ἀχθόμενοι
 ἐμποδῶν ὄντι σφίσι μὴ αὐτοῖς τοῦ δήμου βεβαίως προεστάναι,
 καὶ νομίσαντες, εἰ αὐτὸν ἐξελάσειαν, πρῶτοι ἂν εἶναι, ἐμεγά-
 λυνον καὶ ἐβόουσαν ἐπὶ δήμον καταλύσει τά τε μυστικά καὶ
 ἢ τῶν Ἑρμῶν τριῶν τεκμήρια εἴη αὐτῶν ὅτι οὐ
 μετ' ἐκείνου ἐπράχθη, ἐπιλέγοντες τεκμήρια τὴν ἄλλην αὐτοῦ
 ἐς τὰ ἐπιτηδεύματα οὐ δημοτικὴν παρανομίαν. ὁ δ' ἔν τε
ΣΥΜΒΟΛῆΣ ΣΤΗΝ ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΚΑΙ ΡΩΜΑΙΚΟΥ
 ΚΟΣΜΟΥ • CONTRIBUTIONS TO THE HISTORY OF THE GREEK
 AND ROMAN WORLD • CONTRIBUTION À L'HISTOIRE DU
 MONDE GREC ET ROMAIN • BEITRÄGE ZUR GESCHICHTE
 DER GRIECHISCHEN UND RÖMISCHEN WELT
 τῷ παρόντι πρὸς τὸν ἑαυτοῦ καὶ ἐτοῖμος ἦν
ΑΘΗΝΑ 2008
 DIFFUSION DE BOCCARD - 11, RUE DE MÉDICIS, 75006 PARIS
 πρὶν ἐκπλεῖν κατασχεῖν ἢ ἀσμένους ἦν (ἤδη
 γὰρ καὶ τὰ τῆς παρανομίας ἐπιτηδεύματα), καὶ εἰ μὲν τούτων
 τι εἴργαστο, δίκην δοῦναι, εἰ δ' ἀπολυθείη, ἄρχει. καὶ
 ἐπεμαρτύρητο μὴ ἀπόντος περὶ αὐτοῦ διαβολὴς ἀποδέχεσθαι,
 ἀλλ' ἤδη ἀποκτείνειν, εἰ δὲ οὐκ εἴη, καὶ ὅτι σωφρονέστερον εἴη
 μὴ μετὰ τοιαύτης αἰτίας, πρὶν διαγνώσι, πέμπειν αὐτὸν ἐπὶ
 τοσοῦτῳ στρατεύματι. οἱ δ' ἔχθροὶ δεδιότες τό τε στρατεύμα
 μὴ εὖνον ἔχρη, ἦν ἤδη ἀγωνίζηται, ὅ τε δῆμος μὴ μαλα-
 κίζηται θεραπέων ὅτι δι' ἐκείνον οἱ τ' Ἀργεῖοι ξυνεστράτευον
 καὶ τῶν Μαντινέων τινές, ἀπέτρεπον καὶ ἀπέσπευδον, ἄλλους
 ῥήτορας ἐνιέντες οἱ ἔλεγον, μὲν πλεῖν αὐτὸν καὶ μὴ
 κατασχεῖν τὴν ἀναγωγὴν, ἐλθόντα δὲ κρίνεσθαι ἐν ἡμέραις
 ῥηταῖς, βουλόμενοι ἐκ μείζονος διαβολῆς, ἦν ἔμελλον βῆρον
 αὐτοῦ ἀπόντος ποριεῖν, μετάπεμπτον κομισθέντα αὐτὸν ἀγω-
 νίσασθαι. καὶ ἔδοξε πλεῖν τὸν Ἀλκιβιάδην.
 Μετὰ δὲ ταῦτα θέρους μεσοῦντος ἤδη ἡ ἀναγωγὴ ἐγγίγνεται

Συνθήκη Ἐλευθερναίων καὶ Ραυκίων

Π. Γ. ΘΕΜΕΛΗΣ, Α. Π. ΜΑΤΘΑΙΟΥ

doi: [10.12681/tekmeria.219](https://doi.org/10.12681/tekmeria.219)

To cite this article:

ΘΕΜΕΛΗΣ Π. Γ., & ΜΑΤΘΑΙΟΥ Α. Π. (2008). Συνθήκη Ἐλευθερναίων καὶ Ραυκίων. *Tekmeria*, 9, 209–216.
<https://doi.org/10.12681/tekmeria.219>

Συνθήκη Ἐλευθερναίων καὶ Ραυκίων

Στήλης ἐγχωρίου ἀσβεστολίθου με ἀέτωμα δύο τεμάχια (a , b) συναρμοζόμενα (εἰκ. 1): τὸ a ἐλλίπες δεξιά, κάτω καὶ ἀριστερά. Τὸ ἀνώτερο τμήμα τῆς ἐνεπιγράφου ἐπιφανείας καὶ τὸ ἀέτωμα ἔχουν ἀποξεσθῆ, ἐνῶ καθ' ὅλον τὸ ὕψος τοῦ δεξιοῦ ἄκρου τοῦ θραύσματος ἔχει ἀποκοπῆ τμήμα: τὸ b εἶναι πανταχόθεν πλὴν τῆς ὀπισθίας πλευρᾶς ἐλλίπες. Τὸ πάχος καὶ τῶν δύο εἶναι ἀκέραιο.

Τὸ θραῦσμα a βρέθηκε τὸν Σεπτέμβριο τοῦ 2001 στὴν νότια στοὰ τοῦ μεγάλου περιστυλίου τῆς Οἰκίας 1 τοῦ ἀνατολικοῦ τομέως τῆς ἀρχαίας Ἐλεύθερνας μέσα σὲ πλῆθος ἀπὸ πέτρες τῆς ἀνωδομῆς τῶν πλευρικῶν τοίχων. Τὸ θρ. b βρέθηκε τὸ 1999 στὴν ἐπίχωση τοῦ αἰθρίου τῆς παρακαειμένης οἰκίας 2.

a . Ὑψ. (σωζ.) 0, 40 μ., πλ. (σωζ.) 0, 237 μ., πάχ. 0,081 μ. · b . Ὑψ. (σωζ.) 0, 124 μ., πλ. (σωζ.) 0, 093 μ., πάχ. 0,081 μ.

Ὑψος γραμμ. 0,01 μ., (Ο) 0,005. διάστ. 0,005 μ. Γιὰ τὴν γραφὴ τῶν γραμμμάτων ἔχουν χαραχθῆ ὀριζόντιοι ὁδηγοί.

Μνεία: Π. Γ. Θέμελης, *Ἀρχαία Ἐλεύθερνα. Ἀνατολικὸς τομέας* (Ἀθήνα 2002) 15-16, πίν. 5. Παρουσίαση: Π. Γ. Θέμελης – Ἀ. Π. Ματθαίου, στὸν τόμο *Ἐλεύθερνα. Πόλη, Ἀκρόπολη, Νεκρόπολη*, Νικ. Χρ. Σταμπολίδης (ἐπιμ.), (Ἀθήνα 2004) 156.¹

Οἱ συγγραφεῖς τοῦ ἄρθρου εὐχαριστοῦν θερμῶς τοὺς φίλους Χ. Κριτζᾶ, Ἀ. Χανιώτη καὶ Γ. Τζιφόπουλο, διότι μετὰ τὴν παρατηρήσει τους συνεισέφεραν στὴν πληρῆστερη παρουσίαση τῆς ἐπιγραφῆς.

1. Σχέδιο μετὰ ἀποκαταστάσεις παρέχει ὁ Π. Θέμελης, στὸν τόμο *Ἐλεύθερνα*, σελ. 50, εἰκ. 8.

Εικ. 1. Ἡ συνθήκη Ἐλευθερναίων καὶ Ραυκίων.

Τελευταίο τέταρτο του 3ου αι. π.Χ.

a

- [- -----]ι Ἐλευ[θερναί -----]
 [- ----- τ]άδε ὤμοσαν [ο]ί Ἐ[λευθερναῖοι]
 [τοῖς Ῥαυκίοις χοῖ Ῥ]αύκιοι τοῖς Ἐλευθερναί[οις -c.3-]
 [- ----- -καί] Ζῆνα Φιδάταν καὶ Ζῆνα Θεγ[ά]-
 5 [ταν ----- -τάν Ἡ]ραν καὶ τὸμ Ποτειδᾶ καὶ τὰ[ν]
 [- -----] καὶ Ἄρια καὶ Ἀφροδίταν καὶ Ἀθαν[αί]-
 [αν- -----]αν καὶ Ἀπέλλωνα τὸν Δελ[φί]νι-
 [ον -----] καὶ Ἄρτεμιν καὶ τὸν Φελχα[νον]
 [- ----- -κ]αὶ Λύμφας καὶ θιόνς πάντ<α>[νς]
 10 [- -----] σύμμαχοι τέλεσθαι τοῖς Ῥα[υκί]-
 [οις -----] τὸμ πάντα χρόνον χοῖ Ῥαύκιοι
 [τοῖς Ἐλευθερναίοις] ἐπίπανσι ἀπλόως καὶ ἀδόλ[ως]
 b [- -----]η[-c.2-]ῖν τῶι αὐτῶι χίρηνησεῖν κοῦ[- -]
 [- -----]ω τ[ὸς] Ῥαυκίος οὔτ' ἰμ πολέμωι οὔτ' [ῖν]
 15 [ῖρηναί οὔ]τ' αὐ[τὸς] ἐγὼ οὔτ' ἄλλωι ἐπιτραψί[ω οὔ]-
 [δενὶ κατὰ τὸ δυν]ατόν· καὶ εἰ μὴ ἐμμένειεν Κνω[σ]οῖσι
 [- -----]γ τᾶς χώρας καὶ τᾶν ἐπιγαμιῶ[ν .]
 [- ----- ὠμο]λόγησαν τοῖς Ῥαυκίοις πεδὰ τ[-c.3-4-]
 [- -----]αν τὸς Ῥα[υκίος]

9 ΠΑΝΤΕ fin. || Suppl. Themelis; 3 in. (χοῖ) Chaniotis (per ep.); 12 in., 15 fin./16 in., 18 in. Matthaiou; 13 med. (χίρηνησεῖν), 15 fin., 17 fin. legit Matth.

1 [- ο]ί Ἐλευ[θερναῖοι- -] Matth., [Συμμαχία Ῥαυκίων κα]ὶ Ἐλευ[θερναίων- -] Chaniotis exempli gratia (per ep.). || 3 med. [καὶ οἱ] Them.; fin. [ναί]· Them., Chan., cf. IC IV 171.12-13 (Gortys, s. III a.) καὶ τὰ[ν Ἰστίαν καὶ Τῆ]ῖν Ἀγοραῖον; [ὄμνύ]ω τὰν Ἰστίαν· καὶ Kritzas (per ep.). || 4 in. [Ζῆνα Ἀγοραῖον]· Them., cf. IC Iix 1 A, 18 (Dreger, fin. s. III/init. s. II a.): τὸν Δῆνα τὸν Ἀγοραῖον· IC IIIiv 8.7 (Itanus, init. s. III a.): καὶ Δία Ἀγοραῖον, cf. IC IV 171.12-13. || 6 in. [τὰν Βριτόμαρτιν] Kritz. || 7 in. [καὶ Ἐλευθυ]ῖαν Them., [καὶ τὸν Ἐρμ]ᾶν Kritz. || 8 in. [καὶ Λατῶν] Them., Kritz. || 9 in. [καὶ (τὸς) Κωρῆτας] Kritz., [καὶ τὸν Ἐρμᾶν] Chan. || 10 in. [Ἐλευθερναῖοι] Them., [οἱ Ἐλευθερναῖοι] Matth., [καὶ πάνσας] Kritz. || 11 in. Ῥα[υκί]οις καὶ φίλοι ἐς] τὸμ πάντα χρόνον· Matth., cf. IC III iii 3 A. 60 (Hierapytna, in. s. II a.) κατὰ ταῦτά δὲ καὶ Ῥόδιοι ἐόντων Ἰεραπυτνίους εὔνοι καὶ φίλοι καὶ σύμμαχοι εἰς τὸν πάντα χρόνον; Ῥα[υκί]οις ἀπλόως καὶ ἀδόλως] Chan., Ῥα[υκί]οις οἱ Ἐλευθερναῖοι] Kritz. || 13 [πολεμ]η[σε]ῖν Matth., vide not.; fin. pars

extrema hastae sinistrae litt. servatur, fortasse Y. || 14 κοῦ[κ | ἀδικησι]ω Matth., vide notas; κοῦ[κ ἐν|καταλειψί]ω Kritz., foedere inter Lyttum et Oluntem adhuc inedito nixus; vide infra adn. 4. || 17-18 [ἐν τᾷ περὶ τῶν ὄρων] γ τᾶς χώρας καὶ τᾶν ἐπιγαμιῶ[ν ὁ|μολογίαι ἄν ὤμο]λόγησαν Matth., coll. IC IV (Gortys), 182, 17: στᾶσαι τὰν ὁμολογίαν ταῦ[ταν].

Σχόλια

4 med. Ζῆνα Φιδάταν· προβλ. IC II v 35.11 (Ἔξος, 1ος αἰ. π.Χ.)· 4 fin. Θεγ[ά|ταν]· τὸ ἐπίθετο αὐτὸ τοῦ Διός, ἀπαντᾶ σὲ μία ἀκόμη συνθήκη Ἐλευθερναίων τῶν πρῶμου 3ου αἰ. π.Χ., βλ. A. Chaniotis, *Die Verträge zwischen kretischen Poleis in der hellenistischen Zeit*, (Stuttgart 1996) ἀρ. 6.7.²

8 fin. Φελχα[νον]· τὸ ὄνομα φέρεται ὡς ἐπίθετον τοῦ Διός· δὲν τὸ ἐτονίσαμε, διότι εἶναι ἀβέβαιον ἐὰν εἶναι παροξύτονο ἢ προπαροξύτονο. Ἀναγράφεται ἐπὶ νομισμάτων τῆς Φαιστοῦ, βλ. Collitz-Bechtel, *SGDI*, s.num. 5114· ὑπάρχει καὶ ἱερὸν Φελκάνιον στὴν Γόρτυνα, IC IV 3, 2 (Γόρτυς) καὶ ἐορτὴ Βελχάνια στὴν Λύττο, IC I xviii 11, 3. Ἡ μνεία του ἐδῶ ἐκτὸς ἱεραρχικῆς τάξεως μακριὰ ἀπὸ τὸν Δία, ὅπως εἶχε τὴν καλοσύνη νὰ μᾶς ὑποδείξῃ ὁ Γ. Τζιφόπουλος, ὑποδηλώνει ὅτι δὲν πρόκειται περὶ ἐπιθέτου τοῦ Διός, ἀλλὰ ἰδιαιτέρας θεότητος.

9 Λύμφας = Νύνφας· γιὰ τὸν τύπο προβλ. Εὐτυχία Σταυριανοπούλου, στὸν τόμο *Ἐλεύθερα*. Τομέας Π. *Ἐπιγραφές ἀπὸ τὸ Πυργὶ καὶ τὸ Νησί*, Θ. Καλπαξῆς (ἐκδ.), (Ρέθυμνο 1991) 33 στ. 10 καὶ 35, πίν. 5. || καὶ θιὸνς πάντ<α>[νς]· γιὰ τὴν μορφή τῆς λ. θιὸνς προβλ. IC IV 195 a. 4 (Γόρτυς, 200-150 π.Χ.). Ἐκτὸς ἀπὸ τὴν μορφή πάντας, ἢ ὅποια εἶναι καὶ ἡ συνήθης, ἀπαντᾶ καὶ ἡ πάντανς, βλ. IC IV 51.8 καὶ 187.2 (Γόρτυς). Τὴν φράση θιὸς πάντας συνήθως ἀκολουθοῦν τά: καὶ πάσας, προβλ. IC III iii 5.15 (Ἱεράπυτνα, 2ος αἰ. π.Χ.) θεὸς πάντας καὶ πάσας· φαίνεται ὅμως ὅτι ἐδῶ δὲν ἐπιτρέπει ὁ διαθέσιμος χώρος νὰ συμπληρώσωμε τὴν φράση.

12 ἐπίπανσι· προβλ. IC III iii 5.16-17 (Ἱεράπυτνα, 2ος αἰ. π.Χ.): ἡ μὲν ἐγὼ εὐνοησῶ τοῖς ἐπί|πανσι Ἱεραπυτνίσι τὸν ἅπαντα χρόνον ἀπλόως καὶ ἀδόλως.

13 χίρηνησεῖν· ἐκ τοῦ ῥήματος εἰρηνέω· ἐδῶ δὲν ἔχει τὴν σημασία ζῶ εἰρηνικά, εἰρηνεύω· βλ. *LSJ*⁹ = εἰρηνεύω II, *keep peace, live peaceably*, ἀλλὰ *συνάπτω εἰρήνη* (εἰρηνεύω I), ὅπως προκύπτει καὶ ἀπὸ τὴν συνταξὴ του μὲ δοτικὴ (τῶι αὐτῶι), κατὰ τὸ εἰρήνην ποιεῖν τίνοι, προβλ. Ξεν. Κυρ. Παιδ. 3, 2.12: ...ἦκοι... εἰρήνην βουλόμενος ποιῆσαι Ἀρμενίσι καὶ Χαλδαίοις. Γιὰ τὴν κράση (καὶ + εἰρηνησεῖν) καὶ

2. Ὁ Chaniotis σημειώνει (σελ. 192) ὅτι ὁ Ζεὺς Θενάτας λατρευόταν ἀποκλειστικῶς στὴν Κνωσό.

τὴν δάσυνση πρβλ. IC IV 184 a.7 (Γόρτυς, 200-150 π.Χ.): κήμ πολέμωι χίρην[αι]· 186 B.6: καὶ πολέμω χ[ί]ρήνας. || [- - -]η[-c.2-]ιν τῶι αὐτῶι χίρηνησείν· ἡ ρήτρα (στίχ. 11-12) περὶ συμμαχίας μεταξὺ τῶν δύο συμβαλλομένων μερῶν ἀπλόως καὶ ἀδόλως εἶναι συνήθης στὶς Κρητικὲς συνθήκας (πρβλ. IC I xvi 5.3· III iii 3 B.16, 22· IV 174 A.8· 186 B.4) καὶ ἀκολουθεῖται, ὅπως καὶ στὰ κείμενα συνθηκῶν ἄλλων πόλεων τῆς Ἑλλάδος, ἀπὸ τὴν δέσμευση τῶν συμβαλλομένων νὰ ἔχουν τὸν αὐτὸν ἔχθρο καὶ φίλο,³ πρβλ. IC III iii 3 B.16 (Ἱεράπυτνα, ἀρχὲς 2ου αἰ. π.Χ.): ἡ μὲν ἐγὼ συμμαχησῶ τοῖς Ἱεραπυτνίοις τὸν πάντα χρόνον ἀπ[λ]όως καὶ ἀδόλως καὶ τὸν αὐτὸν φίλον καὶ ἔχθρον ἐξῶ καὶ πολεμησῶ ἀπὸ χώρας... πρβλ. IC III iii 3 B.22 καὶ 5.17. Στὴν προκειμένη ἐπιγραφή ὅμως τὸ ἀπαρέμφατο χίρηνησείν ὑποδεικνύει ὅτι ἡ ρήτρα δηλώνεται διαφοροτικῶς· οἱ συμβαλλόμενοι δεσμεύονται ἀφ' ἑνὸς νὰ πολεμοῦν ἐναντίον τοῦ ἴδιου ἔχθρου καὶ ἀφ' ἑτέρου νὰ κάμουν εἰρήνη πρὸς τὸν αὐτὸν ἀντίπαλον, πρβλ. Θουκ. 5, 48.2: ...ἀλλὰ καὶ γενομένης πρὸ τοῦτου Ἡλείοις καὶ Ἀργείοις καὶ Μαντινεῦσι ξυμμαχίας, τοῖς αὐτοῖς πολεμῆν καὶ εἰρήνην ἄγειν, οὐ ξυνώμοσαν... ἐπίσης 5, 47.3: ἦν δὲ δηώσαντες οἴχωνται, πολεμίαν εἶναι ταύτην τὴν πόλιν Ἀργείοις καὶ Μαντινεῦσι καὶ Ἡλείοις καὶ Ἀθηναίοις καὶ κακῶς πάσχειν ὑπὸ ἀπάσῶν τῶν πόλεων τούτων· καταλύειν δὲ μὴ ἐξεῖναι τὸν πόλεμον πρὸς ταύτην τὴν πόλιν μηδεμιᾶ τῶν πόλεων, ἦν μὴ ἀπάσαις δοκῇ. IG II² 116.31-33: [τ]ὸ[ν] δὲ πόλεμον τὸν πρὸς Ἀλέξαδρον μὴ [ἐξεῖν]α[ι] κ[ατα]λύσασθαι [μή-τε] Θετταλοῖς [ἄ]νευ Ἀθηναί[ων μήτε] Ἀ[θη]ναίοις ἄ[νευ τῶ] ἄρχοντος καὶ τοῦ κοινοῦ [τοῦ Θετ[ταλῶν]· προτείνομε λοιπὸν τὴν ἀκόλουθη συμπλήρωση: [πολε-μ]η[σε]ῖν τῶι αὐτῶι χίρηνησείν.

14 [- - -]ω τ[ὸς] Ῥαυκίος οὗτ' ἰμ πολέμωι οὗτ' [ἰν | ἰρηναί]· οἱ δύο ἐμπρόθετοι χρονικοὶ προσδιορισμοὶ συνήθως προσδιορίζουν τὸ ρ. προλείπω, πρβλ. Chaniotis, *Vertr. kret. Poleis*, ἀρ. 59.87-88 (Λατώ, 111/10): [κ]αί τίς κα [τ]οῖ[ς] | [Λ]ατίοις ἢ ἐφ[έρπ]ηι ἢ ἐπὶ πόλιν ἢ ἐ[πὶ χ]ώ[ρα]ν ἴηι, οὐ προλιπίω οὗτ' ἐμ πολέμωι οὗτ' ἐν εἰράν[αι]... IC I xviii 9.9-10 (Λύττος, 111-110 π.Χ.): [καὶ οὐ πόκα προλειπί]ω τὸς Βολεοντίος οὗτ' ἐν πολέμ[ωι] οὗτ' ἐν εἰρήναι, ἀλλὰ βο-αθησίω παντὶ σθένει.⁴ IC III iv 8.36 (Ἱτανος, ἀρχὲς τοῦ 3ου αἰ. π.Χ.): καὶ ο<ὕ> πρ[ο]λειπέ[ω] τὰν πολιτε[ί]αν οὕτε ἐ[ν] πολέ[μ]ωι οὕτε ἐν εἰρήναι κατὰ τὸ

3. Γιὰ τὴν δέσμευση αὐτῆ βλ. Chaniotis, *Vertr. kret. Poleis*, 91-92 καὶ τὴν ὑποσ. 546.

4. Σὲ ἀδημοσίευτο τεμάχιο νέου ἀντιγράφου τῆς συνθήκης παρέχεται τὸ ἐξῆς κείμενο: καὶ οὐκ ἐγκατα[λει]πίω τὸς Βολεοντίος | [ο]ὗτ' ἐν πολέμωι οὗτ' | ἐν [ἰ]ρηναί...· βεβαίως καὶ τὸ ἀντίγραφο τῶν Ἀθηνῶν πρέπει τώρα νὰ συμπληρωθῇ ἀναλόγως. Εὐχαριστοῦμε τὸν Χ. Κριτζᾶ, διότι μᾶς ἔκανε γνωστὸ τὸ κείμενο καὶ μᾶς ἐπέτρεψε νὰ τὸ μεταφέρωμε ἐδῶ. Ἐκτενῆ περιλήψη τοῦ κειμένου δίδει ὁ ἴδιος, *Νέο τεμάχιο τῆς συνθή-*

δ[υν]ατόν. Ἄλλὰ στὴν δημοσιευόμενη ἐπιγραφή ἢ φράση ποὺ ἀκολουθεῖ (στίχ. 15) οὐτ' ἄλλωι ἐπιτραψί[ω], ἐπιβάλλει ἴσως νὰ ἀναζητήσωμε ἄλλο ρῆμα, πρβλ. W. Blümel, *Die Inschriften von Iasos*, (Bonn 1985) 3.15-16 (Ἴασος, τέλη 4ου/ἀρχές 3ου αἰ. π.Χ.): καὶ ἐάν τις ἀδικεῖ Ἴασεῖς, οὐκ ἐπιτρέψω, ἀλλὰ βοιωθήσω καὶ κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλασσαν εἰς δύναμιν εἶναι τὴν ἐμήν· πλησιέστερα πρὸς τὸν νοῦν τοῦ κειμένου φαίνονται τὰ ἐξῆς: *SGDI* 2072.18-19 (Δελφοί, ἀρχές 2ου αἰ. π.Χ.): ὁμοσάτω δὲ Μέναρχος...μήτε αὐτὸς ἀδικησεῖν Ξένωνα μηδὲ Πειθόλαον μηδὲ ἄλλωι ἐπιτρεφεῖν μηδενί· καὶ G. Petzl, *Die Inschriften von Smyrna*, (Bonn 1987), 14.76-77 (Σμύρνη, λίγο μετὰ τὸ 243 π.Χ.): καὶ οὔτε αὐτὸς ἀδικήσω αὐτ[ῶν] οὐθένα οὔτε ἄλλωι ἐπιτρέψω οὐθενί κατὰ δ[ύν]αμιν τὴν ἐμήν· βλ. ἐπίσης κυρίως τὴν συνθήκη Γορτυνίων, Ἱεραρυτινίων καὶ Πριανσέων ποὺ δημοσίευσεν προσφάτως ὁ X. Κριτζᾶς, στὸν τόμο *Epigraphica. Atti delle giornate di Studio di Roma e di Atene in memoria di Margherita Guarducci (1902-1999), Opuscula Epigraphica* 10 (2003) 107-108, στίχ. 13-15 [*SEG* LIII 942]: Τὸν[ς] δὲ Γορτυνίος καὶ τὸνς | [Ἱε]ραρυτινίος μήτ' αὐτὸνς ἀδικησῆν τὸνς Πριανσι|[έ]ανς, μήτ' ἄλλοις ἐπιτρα[ψῆν].

15/16 οὐτ' ἄλλωι ἐπιτραψί[ω οὐ]δενί κατὰ τὸ δυν]ατόν· cf. *IC* III iv 8.18-19 (Ἴτανος, ἀρχές 3ου αἰ. π.Χ.): οὐδὲ ἄλ[λ]ωι συνεσξέομαι οὐδενί· βλ. ὅμως καὶ *IC* III iii 5.21 (Ἱεράρυτνα, 2ος αἰ. π.Χ.): οὐδὲ ἄλλωι ἐπιτραψῶ ἐκὼν καὶ γινώσκων παρευρέσει οὐδεμιᾶ.

17 [ἐν ταῖ περὶ τῶν ὄρων] γ τᾶς χώρας· πρβλ. *IC* I xvi 5.51 (Λατώ, 150-100 π.Χ.): ὄροι τᾶς Λατίων χώρας· *IC* III iv 9.59 (Ἴτανος, 112-111 π.Χ.): ὄροι δὲ ὄντων αὐτοῖς τᾶς χώρας τοί[δε] || τᾶν ἐπιγαμιῶ[ν]· πρβλ. *IC* III iii 4.13-16 (Ἱεράρυτνα, ἀρχές 2ου αἰ. π.Χ.): Ἱεραρυτιν[ίοις] καὶ Πριανσίοις ἦμεν παρ' ἀλλάλοις ἰσοπολιτεῖαν καὶ ἐπιγαμίας καὶ ἔνκτησιν καὶ μετοχάν καὶ θείων καὶ ἀνθρωπίνων | πάντων, ὅσοι κα ἔωντι ἔμφυλοι παρ' ἑκατέροις...

18 [ὦμο]λόγησαν· πρβλ. *IC* IV 179, b, 11 (Γόρτυς, 183; π.Χ.): [ὄσα] βασιλεὺς Εὐμένης ὠμολόγησεν· ἐπίσης *IG* XII 3, 1259.5-7: ὁμολογη|σάντων Μαλίων καὶ Κιμωλίων ἐμμενέν... (μετὰ τὸ 338 π.Χ.).

Ἡ δημοσιευόμενη συνθήκη μεταξὺ Ἐλευθέρας καὶ Ραύκου, ἐπίσης πόλεως τῆς κεντρικῆς Κρήτης,⁵ εἶναι ἄγνωστη ἀπὸ ἄλλες πηγές. Τὸ σωζόμενο κείμενο διακρίνεται σὲ τρία τμήματα· στὸ πρῶτο (στίχ. 1-3) ἀναγράφεται ἡ

κῆς Λυτίων καὶ Ὀλοντινίων τοῦ 111/10 π.Χ. ἀπὸ τὴν Χερσόνησο, Πετρ. Θ' Διεθνούς Κρητολογικῆ συνέδριου, (Ἡράκλειο 2006) 267-272.

5. Γιὰ τὴν Ραύκο βλ. τὸ λῆμμα τῆς P. Perlman στὸν τόμο, *An Inventory of Archaic and Classical Poleis*, M. H. Hansen, Th. H. Nielsen (eds.), (Oxford 2004) 1185, ἀρ. 986.

κεφαλής τῆς συνθήκης· στὸ δεύτερο (στίχ. 4-9) οἱ θέοτητες, τὶς ὁποῖες ἐπικαλοῦνται κατὰ τὸν ὄρο κατὰ τὰ δύο συμβαλλόμενα μέρη. Οἱ μνημονεύομενες θέοτητες κατὰ τὴν ἱεραρχικὴ τάξη εἶναι οἱ ἀπὸ κοινοῦ ἀποδεκτὲς στοὺς δύο συμβαλλομένους. Ἀκολουθοῦν (στίχ. 10 κ.έ.) οἱ ὄροι τῆς συνθήκης.

Μεταξὺ τῶν ὄρων ἄξιοι παρατηρήσεως εἶναι ἡ δέσμευση τῶν δύο μερῶν (στίχ. 13) νὰ πολεμοῦν καὶ νὰ συνάπτουν εἰρήνη πρὸς τὴν ἴδια ἀντίπαλο πόλη καὶ ἡ πιθανὴ ρήτρα (στίχ. 14) νὰ μὴν ἀδικοῦν οἱ Ἐλευθερναῖοι τοὺς Ραυκίους οὔτε νὰ ἐπιτρέπουν σὲ ἄλλη πόλη νὰ τοὺς βλάπτῃ. Ἡ ὑποθετικὴ πρόταση (στίχ. 16-18) εἰ μὴ ἐμμένειεν Κνω[σίοι | - -] γ τᾶς χώρας καὶ τᾶν ἐπιγαμιῶ[ν .] ὑποδεικνύει ὅτι οἱ Ραυκίοι εἶχαν συνάψει ἤδη συνθήκη μὲ τοὺς Κνωσίους καὶ ἐφοβοῦντο τὴν παραβίαση τῶν ὄρων τῆς ἐκ μέρους τῶν Κνωσίων. Ἡ συνθήκη μεταξὺ Κνωσίων καὶ Ραυκίων μεταξὺ ἄλλων περιελάμβανε πιθανῶς τὴν δέσμευση τῶν πρώτων νὰ σεβασθοῦν τὸν διακονισμὸ περὶ ἀμφισβητουμένων ὁρίων τῆς γῆς καὶ νὰ συνάπτουν ἐπιγαμίες μὲ τοὺς Ραυκίους.

Ἀπὸ τὸ σχῆμα τῶν γραμμάτων, καὶ μόνον, ἡ ἐπιγραφή μπορεῖ νὰ χρονολογηθῇ στὸ τελευταῖο τέταρτο τοῦ 3ου αἰ. π.Χ. Ὁ Ἰ. Α. Χανιώτης⁶ θεωρεῖ ὅτι μᾶλλον συνήφθη κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ πολέμου τῶν Λυττίων ἐναντίον τῶν Κνωσίων (περὶ τὸ 220 π.Χ.). Ἐπισκόπησις τοῦ ἱστορικοῦ πλαισίου, στὸ ὅποιο μπορεῖ νὰ τοποθετηθῇ ἡ ἐπιγραφή, παρέχει τὸ σημεῖωμα τοῦ Γιάννη Τζιφόπουλου ποὺ ἀκολουθεῖ.

Περίληψη

Δημοσιεύεται συνθήκη μεταξὺ Ἐλευθέρας καὶ Ραυκου, πόλεως τῆς κεντρικῆς Κρήτης. Ἀπὸ τὸ σχῆμα τῶν γραμμάτων μπορεῖ νὰ χρονολογηθῇ στὸ τελευταῖο τέταρτο τοῦ 3ου αἰ. π.Χ. καὶ τὸ προσφορώτερο ἱστορικὸ πλαίσιο εἶναι ὁ πόλεμος τῶν Λυττίων ἐναντίον τῶν Κνωσίων (περὶ τὸ 220 π.Χ.) ἢ τὰ ἀμέσως ἐπόμενα χρόνια. Οἱ ὄροι τῆς συνθήκης περιλαμβάνουν καὶ τὴν δέσμευση τῶν δύο μερῶν (στίχ. 13) νὰ πολεμοῦν καὶ νὰ συνάπτουν εἰρήνη πρὸς τὴν ἴδια ἀντίπαλο πόλη καὶ πιθανῶς (στίχ. 14) τὴν μονομερῆ δέσμευση τῶν Ἐλευθερναίων νὰ μὴν ἀδικοῦν τοὺς Ραυκίους οὔτε νὰ ἐπιτρέπουν σὲ ἄλλη πόλη νὰ τοὺς βλάπτῃ. Οἱ στίχ. 16-18 ὑποδεικνύουν ὅτι οἱ Ραυκίοι εἶχαν συνάψει ἤδη συνθήκη μὲ τοὺς Κνωσίους καὶ ἐφοβοῦντο τὴν παραβίαση τῶν ὄρων τῆς ἐκ μέρους τῶν Κνωσίων.

6. Βλ. τὸ σημεῖωμα τοῦ Π. Θέμελη στὸν τόμο *Ἐλεύθερα*, σελ. 156.